

Terveyspalvelut vaikuttavat merkittävästi yritysten sijaintiin, työvoiman saatavuuteen ja kuntien elinvoimaan
12.04.2024

Savon Yrittäjät, Ylä-Savon Teollisuus ry, Ponsse ja MTK-Pohjois-Savo tekivät yhteisen lausunnon Pohjois-Savon hyvinvointialueen palveluverkkouudistukseen.

Olemme laatineet tämän lausunnon Pohjois-Savon merkittävimpien elinkeinoelämän toimijoiden kanssa yhteistyössä. **Koemme, että on välttämätöntä, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen päätöksenteossa tunnustetaan yritykset moniportaisten verotulojen tuottajana ja alueen elinvoimaisuuden edistäjänä sekä se, miten merkittävästi hyvinvointialueen palvelut vaikuttavat yksityisiin ja julkisiin työnantajiin. Sen vuoksi tehtävien päätösten kaikki heijastusvaikutukset ja saavutettava kokonaisuus tulisi tarkasti arvioida ennen Palveluverkkouudistuksen lopullista hyväksyntää.**

Ymmärrämme uudistuksen tarpeen tulevien vuosien väestökehityksen ja taloudellisten haasteiden näkökulmasta. Tunnistamme haasteen osaavan henkilöstön saatavuudessa. Pidämme tärkeinä luonnoksessa mainittujen digipalveluiden ja liikkuvien palveluiden kehittämistä. Digi- ja liikkuvien palveluiden toteutuksessa tärkeää on hallittu toteutus, jotta siirtymästä ei koidu tarpeetonta haittaa asukkaille tai yrityksille. Hyvinvointialueen palvelujen sijainteja arvioitaessa on tärkeä huomioida asutuksen hajanaisuus muun muassa alueelle tyypillisen maatalouselinkeinon vuoksi, julkisen liikenteen kattavuus, tiestön kunto sekä luontaiset työssäkäynti- ja asiointisuunnat.

Annamme kiitosta Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siitä, että Yrittäjäfoorumi käynnistettiin heti ja oli täten ensimmäisiä laatuaan koko valtakunnassa.

Sen sijaan kysymme, miksi Palveluverkkouudistuksesta on lähes kokonaan jätetty huomiotta yksityiset palveluntuottajat ts. sadat maakunnassa toimivat sote-alan yrittäjät, jotka kuitenkin tällä hetkellä tuottavat kriittisen osan hv-alueen palveluista. Vastaavasti luonnoksessa korostuu hv-alueen oma palvelutuotanto, digi sekä yhdistykset ja näiden täysin tai osittain omistamat järjestöperusteiset yritykset. Tämä sotii sitä vastaan, mitä hyvinvointialue on Palvelustrategiassaan linjannut yksityisen sektorin roolista yhtenä palveluntuottajana.

Seuraavassa ratkaisuehdotuksiamme hyvinvointialueen haasteisiin ja palveluiden kehittämiseen.

1. Palvelusetelijärjestelmän laajentaminen helpottaa hyvinvointialueen henkilöstöpulaa

Palvelusetelijärjestelmää tulisi laajentaa ja yksityinen sektori tulisi ottaa vahvemmin osaksi hyvinvointialueen palveluntuotantoa

Palvelusetelijärjestelmää laajentamalla PSHVA pystyisi korvaamaan osan nykyisestä henkilöstöhaasteestaan. Tämä tarkoittaisi käytännössä helpotusta henkilöstön rekrytoimiseen, palkan sivukuluihin, eläkemaksuihin, sijaisjärjestelyihin, sairauslomiin ja muuhun henkilöstöhallintoon, sillä kaikki edellä mainitut riskit olisivat sote-yrityksillä.

Palvelujen ostot tarkoittavat myös sitä, että kustannukset palvelun tuotannosta olisivat PSHVA:lla tiedossa etukäteen ja kustannusten seuranta läpinäkyvää ja oikea-aikaista. Valtakunnallisesti on saatavilla todennettuja kustannussäästöjä palvelusetelien käytöstä verrattuna julkisen sektorin omaan palvelutuotantoon.

Palvelusetelien käyttökohteita on olemassa huomattavasti enemmän kuin mitä PSHVA:lla tällä hetkellä on käytössä. Palvelusetelien käytöllä voidaan ennalta ehkäistä sairauksien pitkittymistä, terveysongelmien kroonistumista sekä mm. mielenterveysongelmien vaikeutumista esimerkiksi matalan kynnyksen terapiapalveluiden ostoilla. Palvelustrategiassaan hva on sitoutunut kehittämään palvelusetelijärjestelmän hyödyntämistä sekä käyttökohteiden laajentamista ja toivomme, että näitä kirjattuja linjauksia edistetään.

2. Yksityiset palveluntuottajat selkeyttävät PSHVA:n kustannuspainetta ja talouden ennakkointia

Pohjois-Savossa toimii tällä hetkellä satoja, yksityisiä sote-alan palveluntuottajia, joilta hva ostaa palveluita. Pidämme epärealistisena, että nykyiset ostopalvelut mm. vanhusten ympärivuorokautisessa palveluasumisessa pystyttäisiin korvaamaan hv-alueen omalla palveluntuotannolla tai muilla järjestelyillä edes siirtymävaiheen jälkeen.

Tässäkin sote-alan yrittäjät toimisivat paitsi henkilöstöressurssina myös kustannusten ennakkoinnin osalta hyvinvointialueen toimintaa parantavina. **Ostopalvelujen käyttö helpottaa osaksi hva:n investointeja, sillä sote-yritykset vastaavat itse tilojen, laitteiden, koneiden ja muun palveluntuotannon infran investoinneista. Nämä kaikki ovat pois hva:n omasta investointipaineesta.**

Sosiaali- ja terveysalan yrityksillä on kiinnostusta ideoida ja toteuttaa erityyppisiä **pilotteja**, joista Palveluverkkoluonnoksessakin oli mainintoja, esimerkkinä kotisairaala ja liikkuvat palvelut. Yksityisiltä ostetut pilotoinnit ovat taloudellisesti ennakoitavia ja hyvinvointialueelle riskittömiä tapoja testata ennakkoluulottomasti eri palvelujen toimintaa käytännössä. Yksi mahdollisuus on pilotoida terveyspalveluiden ulkoistamista palvelusetelillä terveyspalveluyrityksiin kunnissa, jossa työterveyspalvelujentarjonta on laajaa. Tämä mahdollisuus kannattaisi selvittää.

3. Terveyspalvelut vaikuttavat merkittävästi yritysten sijaintiin, työvoiman saatavuuteen ja kuntien elinvoimaan

Emme voi kylliksi korostaa hyvinvointialueen palveluiden merkitystä yritysten työvoiman saatavuudelle ja kuntien veto- ja pitovoimalle. Tämä koskee myös sotealan ammattilaisten hakeutumista töihin eri puolille Pohjois-Savoa. Osaajien saaminen ja pitäminen on jo nyt kylliksi vaikeaa – millään uusilla toimilla tätä ei pidä enää vaikeuttaa.

Savon Yrittäjien helmikuussa 2024 tekemän jäsenkyselyn mukaan sote-palveluiden merkitys on noussut yritysten sijoittautumispäätöksissä perinteisten elinvoimapalveluiden - kuten kaavoitus, tontti- ja toimitilat – rinnalle tai jopa niiden ohi. Lapsiperheitä ja työssä käyviä ihmisiä on vaikea houkutella muuttamaan kuntaan tai pysymään siellä, jos perustason terveyspalvelut ovat fyysisesti kaukana tai muutoin hankalasti saatavilla olevia. Tämän asian tunnustaminen on oleellinen lähtökohta, kun päätöksiä yksittäisten soteasemien -tai pisteiden sijainnista tehdään. Yritysten toimintaedellytykset vaativat sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta lähipalveluna arkisin kaikista maakunnan kunnista. Yö- ja viikonloppupäivystys voidaan toteuttaa alueellisesti.

Tämä lausunto on laadittu Pohjois-Savon elinkeinoelämän edustajien yhteisenä kannanottona ja toivomme lausunnollamme olevan painoarvoa sekä tuovan päätöksen tekoon harkintaa.

Mielestämme nyt ei pidä tehdä sellaisia päätöksiä hyvinvointialueemme rakenteisiin, jotka sementoisivat palveluiden tuotantomallit vuosiksi eteenpäin. Yksityisellä sektorilla on eri puolilla Suomea käytössään hyviä toimintamalleja, joita voidaan modifioida myös julkiseen palveluntuotantoon. Tähän haluamme Pohjois-Savon hyvinvointialueen päättäjiä rohkaista. Olemme elinkeinoelämän toimijoina mielellämme käytettävissä toiminnan kehittämisen ja suunnitteluun, jotta varmistetaan kaikkien tarpeita parhaiten palveleva Palveluverkkouudistus.

Ponsse Oyj -
Juha Vidgren yhteiskuntasuhteet johtaja
Savon Yrittäjät ry -
Kalevi Hilli hallituksen puheenjohtaja
Paula Aikio-Tallgren toimitusjohtaja
Ylä-Savon Teollisuus ry -
Pia Hortling hallituksen puheenjohtaja
MTK Pohjois-Savo ry -
Perttu Sirviö hallituksen puheenjohtaja
Jari Kauhanen toiminnanjohtaja